

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

Maršruts „ZAĻIE DIEVNAMI”

**2 dienu maršruts tiem kas vēlas iepazīt senus un ne
tik senus, vilinošus un baisus nostāstus**

**Kurzemes pusē
Sagatavots: 2012**

Diena, ceļa posms	Apskates vietas un objekti
Embūte-Laža-Turlava-Valdemārpils - Lībagi-Valgale-Ezere-Vaiņode Maršruta garums - 353km * Ieteicamais transporta veids: auto vai tūristu autobuss * Maršrutu iespējams izbraukt 2 dienu laikā. * Vispiemērotākais gadalaiks - vasara	<ol style="list-style-type: none"> 1. Embūtes upurkalns, Liepāja, Embūtes pag. 56°30'701; 21°49'576 2. Lažas Elku birzs un avoti, Liepāja, Lažas pag. 56° 47' 207; 21° 29' 509 3. Ķoniņciema Elku birzs, Kuldīga, Turlavas pag. 56 °49'850; 21 °44'883' 4. Valdemārpils Elku liepa, Talsi, Valdemārpils 57 °22'730; 22 °36'016' 5. Vanagkalns (Upurkalns), Talsi, Lībagi, 57 °13'194; 22 °37'500' 6. Mežītes Elku kalns, Talsi, Lībagi, 57 °10'950; 22 °42'557' 7. Valgales Baznīcas kalns, Talsi, Abavas pag. 57 °03'803; 22 °27'107' 8. Pērkonkalns un Mežubulaišu Velna kapa akmens, Saldus, Ezeres pag., 56°24'789; 22 °17'494' 9. Mežubulaišu Pēdākmens, Saldus, Ezeres pag. 56 °24'764; 22°17'462' 10. Elkuzemes Acs avots, Liepāja, Vaiņode. 56 °25'682; 21°44'622'

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

MARŠRUTA APRAKSTS

Senie kurši bija izveidojuši savu īpatnēju, noslēgtu kultūrvidi, kurā līdz visjaunākajiem laikiem tika saglabātas daudz noslēpumainas tradīcijas. Ar Elka birzīm un mežiem, kurus dēvēja par *Zaļiem Dievnamiem* jeb svētnīcām saistīti daudzi senāki un jaunāki, vilinoši un baisi nostāsti, kas liecina, ka senās svētvietas savu spēku nav zaudējušas vēl šodien.

Pirmais objekts ceļojumā ir **Embūtes upurkalns** – tā ir Svētvietā, par kuru ir samērā maz informācijas, jo ir relatīvi nesen atklāts objekts. Tālāk var doties uz Aizputes pusi apskatīt **Lažas Elku birzi** ar vairākiem svētavotiem. Kādreiz pie Elku birzs tuvumā atradās arī kapsētas – senču mājvietas, ko dēvēja par *aizsaules vārtiem*, kas liecina par kuršu mirušo un dzīvo vienotību. Atrāšanās Aizsaules vārtos bez vajadzības varēja vieglprātīgam cilvēkam nest nelaimi. Vēl ātrāk nelaime atsteidzās, ja tika postīti svētās birzs koki vai avoti. Viens no visinteresantākajiem Zaļajiem Dievnamiem šajā maršrutā ir **Ķoniņciema Elka birzs** Turlavā pie Kuldīgas. Ķoniņciema Elka birzī jeb Elkā 20. gadsimta sākumā augušas divpadsmit ļoti resnas liepas ar sagrieztiem, kupliem zariem un lieliem dobumiem. Ja ar šo liepu zariem, arī sausajiem, Ķoniņciemā kāds uzdrīkstējās kurināt plīti, ēka nodega, ja ar tiem žāvēja gaļu - tā sadega. Ķoniņciema iedzīvotāji - kuršu Ķoniņu pēcteči - pēc savas pieredzes zināja: ja cirta vai lauza Elkas kokus, ciemā vai nu izcēlās ugunsgrēks, vai traģiski aizgāja bojā pats postītājs. Sešdesmitajos gados, remontējot Kuldīgas–Aizputes šoseju, tā tīši vai netīši tika izbūvēta tieši caur Ķoniņciema svēto birzi. Jau būvdarbu laikā notikušas dažādas neizskaidrojamas ķibeles ar tehniku — trūkušas traktoru kāpurķēdes, lūzuši kravas auto tilti un kloķvārpstas. Transporta līdzekļi, svētbirzīj caurbraucot, bieži bojājušies arī vēlāk.

Tālāk dosimies pie pārsteidzošās **Valdemārpils elku liepas**. Šī liepa ir resnākā Baltijā apmēram 400-500 gadus veca. Elku liepa ir viena no pazīstamākajām un populārākajiem dižkokiem Latvijā. Pēc nostāstiem tā it kā esot bijusi sens Svētais koks. Tad dosimies uz **Vanagkalnu (upurkalns)**, kur pēc nostāstiem netālu atradusies arī sapaņu birzs, kurā zilnieki senatnē skaidrojuši sapaņus. Veci ļaudis runā, ka senos laikos pie Vanagkalna bijusi sena kapsēta.

Tālāk mūsu ceļojums aizvedīs pie viena no skaistākajiem Kurzemes pilskalniem,- Mežītes pilskalna un **Mežītes elku kalna**. To ir ieteicams apskatīt ikvienam, kurš interesējas par Latvijas senatni. Par pilskalnu ir vairākas teikas, populārākā ir par kādu vīru, kas gribējis uzart kalngalu. Arklis nezina kur aizķēries un zirgs to vairs nav varējis pavilkt. Tad vecais vīrs sācis lādēties: „Kas, pērkons, te ir?” Tā izrādījās bijusi katla stīpa, bet pats katls nogrimis, tādēļ, ka vīrs lādējies. No katla vīrs izkalis trīs lemešus. Nākamais objekts,- **Valgales Baznīcas kalns**.

Dosmies tālāk apskatīt Velna kapa akmeni. Starp Mežūbulaišu un Vilktauru mājām pie mazas upītes ir akmens uz kura ir divas pēdas ar spicu papēdi. Otrā pusē upītei ir neliels kalns - **Pērkoņkalns**. Zem šī kalna ir garenis **akmens – Velna kaps**. Kad Velns skrējis pār akmeni, atstājis tur pēdas un pārskrējis pār upīti, Pērkoņkalnā stavējis Pērkons un sviedis Velnam ar ozola nūju un to nositis. Velns aprakts zem šī kalna un akmens uzvelts virsū kapam.

Tālāk var aplūkot **Mežūbulaišu Pēdakmeni**. Mežūbulaišu apkārtnē ir teiksmaina vieta. Par to zināmas vairākas teikas, kurās norādītas vietas, kur atrodas Velna akmens. “Saimnieks pie purva, kur bijis liels akmens redzējis savādu radījumu - pa pusei cilvēku, pa pusei govī - velnu. Puiši skrējuši ar bomjiem velnu sist nost, bet velns sabijies un bēdzis. Skriedams tas uzlecis uz akmeņa un ieminis tur divas pēdas.”

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

Un tagad dosimies uz pēdējo objektu mūsu ceļojumā **Elkuzemes Acs avots**. Strauta ūdens temperatūra ir nemainīga. Pat vislielākajā ziemas salā strauta avoti neaizsalst. Apkārtnējie iedzīvotāji šim ūdenim piedēvē daudzas dziednieciskas īpašības, sevišķi acu un nervu slimības. Slimās acis vairākas reizes izmazgājot ar strauta ūdeni, tās izveseļojoties.

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

APSKATES OBJEKTU SARAKSTS

Nosaukums	Raksturojums	Kā atrast?	Praktiskā informācija	Attēls
Embūtes upurkalns	Svētvieta. Atrodas pie Embūtes pilskalna	Embūtes upurkalns, Liepāja, Embūtes pag. 56°30'701 21°49'576	Pieejams ar nelielām grūtībām, var būt sarežģīti atrast, jo nav labu taku.	
Lažas Elku birzs	Svētvieta. Ar Elka birzi saistīti daudzi senāki un jaunāki, vilinoši un baisi nostāsti, kas liecina, ka senā svētvieta savu spēku vēl nav zaudējusi.	Liepāja, Lažas pag. 56°47'207 21°29'509	Diezgan viegli pieejams.	
Ķoniņciema Elka birzs	Senās tradīcijas Ķoniņciemā arī jaunākajos laikos bija saistītas ar ciema iedzīvotāju mirušo senču, kas vienlaikus bija arī dzīvo sargātājgari, mājvietu – Elka birzi, sauktu arī Svētā birzs.	Kuldīga, Turlavas pag. 56°49'850' 21°44'883'	No kādreizējās Elku birzs palikušas mūsdienās tikai nelielas atliekas abpus Kuldīgas - Aizputes šosejai. Tā birzi šķērso tieši pa vidu. Abās pusēs šosejai ir krūmais lapu koku mežs, kurā pamanāmas arī vairākas vecas liepas. Ievērojamākais koks birzī ir veca un ainaviska dižliepa, šosejas austrumu puses dienvidu	

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

			malā. apkārtmērs - 4,28 m.	
Valdemārpils Elku liepa	Pēc nostāstiem tā it kā esot bijusi sens Svētaiskoks - Elku liepa, un tās vecums varētu būt ap 400 - 500 gadu. Tomēr šaubīgi ir tas, ka grūti iedomāties pagānisku elku koku tieši muižas durvju priekšā, jo arī muižas vecums novērtēts ap 400 gadu.	Talsi, Valdemārpls 57 °22'730' 22 °36'016'	Resnākā dižliepa Latvijā: apkārtmērs ir 8,60 m. Domājams, ka tā ir arī pati dižākā liepa Baltijas valstīs, jo nav zināmas resnākas liepas Lietuvā un Igaunijā, tuvākās konkurentes aug Polijā.	
Vanagkalns (Upurkalns)	Ir nostāsts, ka tas ir sens upurkalns. Mūsdienās tiek lietots kā neopagāniska Svētvieta.	Talsi, Lībagi 57 °13'194' 22 °37'500'	Izteiksmīgs, ap 10 m augsts ledāja veidots paugurs, kas atrodas ļoti reljefotā augstienes apvidū. No Vanagkalna redzams arī augstienes augstākais kalns - Kamparkalns.	
Mežītes Elku kalns	Par kalnu ir nostāsts, ka no tā ejot apakšzemes eja uz pilskalnu. Blakus esošais Mežītes pilskalns ir vizuāli viens no skaistākajiem Kurzemes pilskalniem	Talsi, Lībagi 57 °10'950' 22 °42'557'	Mūsdienās abus objektus atdala asfaltēts lielceļš, bet senāk visticamāk ceļš bijis citviet, domājams, tuvāk pilskalam. Elku kalns ir liels, līdz 25 m augsts kalna masīvs, kas apaudzis ar biezu mežu. Tam ir stāvas nogāzes, un liela, dabiski samērā līdzena virsma. Pieejams viegli, bet apskatāms - ar grūtībām, jo nepārskatāms un aizaudzis.	

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

Valgales baznīcas kalns	Nostāsts ir visai tradicionāls - kalnā bijusi baznīca, kas liecina, ka tajā bijusi kāda senvieta. Domājams, ka tās pirmsākumi attiecināmi uz pretējā upes krastā esošo pilskalnu, bet tas vēl nav arheoloģiski pierādīts	Talsi, Abavas pag. 57 °03'803' 22 °27'107'	Kokiem biezi apaudzis, ap 10 m augsts izcilnis starp divām upīšu gravām. Kalns nav mākslīgi pārveidots. Tā pakājē ir upes palienes pļavas, kurās arheologi konstatējuši akmeņu krāvumu kaudzītes. Tās liecina, ka šajās vietās bijusi attīstīta senā zemkopība. Akmeņi novākti no vietām, kur ierīkoti tūrumi.	
--------------------------------	--	--	--	---

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

PRAKTISKĀ INFORMĀCIJA

Kuldīgas tūrisma attīstības centrs

Adrese: Baznīcas iela 5

Tel./fakss: + 371 633 222 59; +371 293 344 03

E-pasts: tourinfo@kuldiga.lv

www.visit.kuldiga.lv

Talsu reģiona turisma informācijas centrs

Adrese: Lielā iela 19/21

Tel.: 63224165, 26469057

E-pasts: talsutic@apollo.lv

www.talsitourism.com

Saldus tūrisma informācijas centrs

Adrese: Striķu iela 3, Saldus

(ieeja no Kalpaka laukuma)

Tal./fakss: 63807443

E-pasts: tic@saldus.lv

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

IETEIKUMI NAKŠŅOŠANAI

Nosaukums	Adrese	GPS	Attēls
Lauku māja "Kalnmalas AV", SIA	"Kalnmalas", Ārlavas pag., Talsu nov., LV-3260 Tālr.: +371 26416010	57°14'48" 22°35'19"	
Kalnmuīžas viesnīca, SIA	"Sieksāte", Rudbārži., Rudbāržu pagasts, Kuldīgas nov., LV - 3301. Tālr.: +371 286 196 86	56°39'0" 21°52'36"	
Viesu nams "Lejasraķi"	"Lejasraķi", Lažas pagasts, Aizputes nov., LV – 3455. Tālr.: +371 634 979 15	56°41'863" 21°38'321"	
Viesu nams "Vītoli"	"Vītoli", Valdemārpils pag., Talsu novads LV-3260, Tālr.: +371 28382843	57°22,838" 22°36,206"	
Viesu māja „Ozolkalni”	„Ģinas”, Nīgrandes pag., Saldus novads Tālr.: +371 26415051	56°28'835" 22°7'448"	

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

IETEIKUMI GARDĒŽIEM

Nosaukums	Adrese	Darba laiki	Attēls
Picērija „Stenders pica”	Lielā iela 30, Talsi Tālr.: +371 63222332 Vietu skaits: 30	No Pirmdienas līdz Svētdienai 9.00-22.00	
Viesnīca, bārs, restorāns „Metropole”	Baznīcas iela 11, Kuldīga Tālr.: +371 63350588	No Svētdienas līdz Ceturtdienai 12.00-21.00, Piektdienās un Sestdienās 12.00-23.00, Deju bāra darba laiks Piektdienās un Sestdienās 21.00-4.00.	
Restorāns „Lejasraķi”	Lažas pagasts, „Lejasraķi” www.lejasraki.lv	Nepieciešama iepriekšēja pieteikšanās „Lejasraķu” restorānā.	

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

CITI APSKATES OBJEKTI

Nosaukums	Apraksts	GPS	Attēls
Embūtes dabas parks	Embūtes dabas sākotnēji dibināts 1977.gadā kā Embūtes paugurkalnes kompleksais dabas liegums 232 ha platībā. Tas atrodas Leipājas rajona Embūtes pagastā. Tā ir teritorija ar savdabīgu šļūdoņa erozijas izcelsmes pauguraines ainavu un platlapju mežu gabaliem. No aizsargājamajām augu sugām te atrasta mietru mugurane, Baltijas dzegužpirkstīte, Vīru dzegužpuķe, u.c.	56,504223 21,822968	
Alokstes ūdenskrātuve	Ezers atrodas Liepājas rajonā, Lažas pagasta administratīvajā teritorijā. Vidējais dziļums ir 1,5 metri, bet maksimālais dziļums – 3.9 metri. Šeit mīt līdakas, karūsas, asari, raudas, līņi, kā arī karpas.	56°48'13 21°34'50	
Valdemārpils evaņģēliski luteriskā baznīca	Baznīca celta 1646. gadā, un tā ir visvecākā celtne Valdemārpilī. Laika gaitā tā vairākas reizes ir pārbūvēta un remontēta. 1809.gadā ir pārbūvēta ērģeļu lukta. 1934.gadā baznīcā piestiprināta un iesvētīta piemiņas plāksne Kr. Valdemāram. Dievnamā ir aplūkojama nezināma autora altārglezna "Svētais vakarēdiens". Zem altāra koka grīdas iekonservēti mūra altāra flīžu grīdas fragmenti. Zem baznīcas iebūvētas kapenes, kas 20.gs. trisdemtajos gados tika pa daļai aizbērtas.	57°22'14 22°35'34	

The Ancient Cult Sites for
Common Identity on the Baltic Sea Coast

<p>Pasaku mežs pie viesu nama „Imulas”</p>	<p>Tā ir meža taka ar aizraujošām spēlēm lieliem un maziem apmeklētājiem, kurā var sastapt kokā veidotus visiem pazīstamus pasaku tēlus. Te sastopami gan trīs siventīņi, katrs pie savas mājiņas un nešpetnais vilks ieraugāms ieslēmies krūmos. Turpat stāv pirtiņa ar mazgāties kārajiem zaķēniem, viņu rūpīgo mammu un nopietno zaķu tēvu. Pasaku mežā gaida sastapšanās ar mazo čaklo cūku ganu Ezīti un Ķēniņu, kas apmaldījies mežā, un vēl citiem tēliem. Visi tēli kopā veido spēli, kuru izpēlējot kāds no apmeklētājiem iegūs tiesības kāpt koka tornī un būt par Pasaku meža Ķēniņu.</p>	<p>320527,90 417795,402</p>	
<p>Ezeres baronu kapliča</p>	<p>Kapliča celta 1879.gadā, atjaunota 1990.gadā. Tajā apglabāti baronu Nolkenu dzimtas pārstāvji, to vidū Krievijas finansu ministrs Mihails fon Reiterns, kurš savulaik krievijas cara uzdevumā pārdevis Aļasku Amerikas Savienotajām valstīm pa 1 milj. rubļu. Ir nostāsti, ka kapliča esot savienota ar pazemes ejām ar Ezeres muižas dzīvojamo ēku.</p>	<p>56°24,985’ 22°22,414’</p>	

NOVĒLAM PATĪKAMU ATPŪTU!

Vairāk informācijas par līdzīgiem maršrutiem, kā arī dabas svētvietām Latvijā, Igaunijā un Zviedrijā – www.ancientsites.eu